

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 24 januari 2007

Mål nr

Ö 1286-03

KLAGANDE

JS

Ombud: Advokat JF

MOTPART

Intrum Justitia Sverige Aktiebolag, 556134-1248
105 24 STOCKHOLM

Ombud: Advokat UT

SAKEN

Hinder mot verkställighet av utmätning

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätts beslut den 4 mars 2003 i mål ÖÄ 8400-01

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med undanröjande av domstolarnas beslut i själva saken avskriver Högsta domstolen ärendet.

Högsta domstolen fastställer hovrättens beslut såvitt gäller rättegångskostnaderna i tingsrätten och hovrätten.

JS förpliktas att ersätta Intrum Justitia Sverige Aktiebolag för dess rättegångskostnader i Högsta domstolen med tolvtusensjuhundrafemtio (12 750) kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för detta beslut tills betalning sker.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Sedan JS överklagat hovrättens beslut såväl i själva saken som beträffande rättegångskostnader samt Intrum Justitia Sverige Aktiebolag bestritt ändring, har Högsta domstolen berett parterna tillfälle att yttra sig över en i Högsta domstolen uppkommen fråga huruvida handläggningstiden för utskökningsmålet har löpt ut. Parterna har därefter inte haft någon erinran mot att målet avskrivs beträffande själva saken.

JS har vidhållit sina yrkanden om att erhålla ersättning för rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten samt om att befrias från

skyldigheten att ersätta Intrum Justitias rättegångskostnader där. Intrum Justitia har bestritt dessa yrkanden.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

SKÄL

Enligt 4 kap. 9 § första stycket utsökningsbalken handläggs ett mål om utmätning under ett år från dagen för ansökan. Handläggningen kan fortsätta under ytterligare ett år i taget om sökanden inger en förnyelseansökan (4 kap. 9 a § samma balk).

Ansökan om verkställighet i det nu aktuella ärendet gjordes den 21 februari 2001. Kronofogdemyndigheten återredovisade ärendet den 19 mars 2002 till sökanden, eftersom denne inte gett in någon förnyelseansökan. Det nu aktuella utsökningsmålet är alltså inte längre anhängigt hos kronofogdemyndigheten, varför JSs överklagande till Högsta domstolen inte kan leda till någon åtgärd (jfr NJA 2002 s. 166). Ärendet skall därför avskrivas.

I samband med avskrivningen skall Högsta domstolen reglera rättegångskostnaderna i tingsrätten, hovrätten och Högsta domstolen. Härvid har det betydelse hur ärendet skulle ha avgjorts i sak, om det inte hade förfallit (jfr 32 § lagen om domstolsärenden samt NJA 1979 s. 769 och 1988 s. 86).

Av utredningen framgår följande.

I ett mål om betalningsföreläggande utfärdade kronofogdemyndigheten på ansökan av AB Autofinans den 2 maj 1988 ett slutbevis mot JS

på 290 310 kr jämte kostnader. Autofinans bevakade fordringen i JSs efterföljande konkurs. I utdelningsförslaget, som vann laga kraft den 14 februari 1991, fanns Autofinans fordran med, låt vara med Honda MC som angiven borgenär. Enligt 5 § första stycket 3 och 7 § preskriptionslagen (1981:130) började ny preskriptionstid på tio år således löpa den 14 februari 1991. Autofinans fordran överläts i december 1992 via Justitia Inkassobevakning AB till Unicol AB. Justitia Inkassobevakning AB har därefter bytt namn till Intrum Justitia Inkassobevakning AB (nedan Inkassobevakning AB), och Unicol AB har därefter bytt namn till Intrum Justitia Sverige Aktiefbolag (nedan Intrum Justitia). År 1999 inleddes ett fusionsförfarande mellan Intrum Justitia och Inkassobevakning AB, som då ingick i samma koncern med Intrum Justitia som moderbolag. Den aktuella fordringen på 290 310 kr har alltsedan 1992 ägts av Intrum Justitia.

Den 5 januari 2000, således inom tioårsfristen för preskription, ansökte Inkassobevakning AB om verkställighet av slutbeviset från 1988 (det första verkställighetsärendet). Fastän JS gjort invändning om att fordringen var preskriberad, eftersom det inte skulle ha varit Autofinans fordran som fanns med i utdelningsförslaget år 1991, bifölls ansökan av såväl kronofogdemyndigheten den 28 juli 2000 som tingsrätten den 22 januari 2001. Varken hovrätten eller Högsta domstolen gav prövningstillstånd. Högsta domstolens beslut meddelades den 27 juni 2001.

I mars 2000, alltså före besluten i det första verkställighetsärendet, gick Inkassobevakning AB genom fusion upp i Intrum Justitia.

Sedan det första verkställighetsärendet förfallit enligt 4 kap. 9 a § utsökningsbalken, ansökte "Inkassobevakning AB" på nytt om verkställighet av

samma slutbevis den 21 februari 2001 (det nu aktuella ärendet). Senast i tingsrätten upptäcktes det att Inkassobevakning AB inte längre existerade, varför Intrum Justitia ansågs vara part där och i hovrätten. Kronofogdemyndigheten beslutade att verkställa utmätning den 27 mars 2001. Tingsrätten ändrade beslutet den 15 november 2001 med motiveringen att fordringen var preskriberad. Intrum Justitia överklagade. Som ovan nämnts återredovisade kronofogdemyndigheten ärendet den 19 mars 2002, eftersom förnyelseansökan inte getts in. Hovrätten har i det till Högsta domstolen överklagade beslutet den 4 mars 2003 funnit att preskriptionen avbrutits och att det inte fanns något hinder mot verkställighet.

En för regleringen av rättegångskostnaderna avgörande fråga är huruvida preskription avbrutits före den 15 februari 2001.

Enligt 5 § första stycket 3 preskriptionslagen avbryts preskription bl.a. genom att borgenären åberopar fordringen gentemot gäldenären hos exekutiv myndighet. Härmed skall naturligtvis jämföras att åtgärden vidtas i borgenärens namn av någon som är behörig att företräda borgenären.

JS har åberopat att fordringen var preskriberad före ansökan i det nu aktuella verkställighetsärendet – förutom därför att Autofinans fordran enligt hans mening inte fanns med i utdelningsförslaget utan preskriberades 1998 – därför att Inkassobevakning AB:s agerande i det första ärendet inte gällde till förmån för Intrum Justitia, eftersom Inkassobevakning AB inte hade Intrum Justitias uppdrag eller handlade som ombud för detta och eftersom Intrum Justitia inte meddelade kronofogdemyndigheten att Intrum Justitia övertagit Inkassobevakning AB:s talan.

Intrum Justitia har åberopat följande. Preskriptionsfrågan avgjordes rättskraftigt genom tingsrättens beslut i det första ärendet. Under alla förhållan-

den hade Inkassobevakning AB i det ärendet uppdrag och indrivningsfullmakt att företräda Intrum Justitia. Inkassobevakning AB var närstående (dotterbolag) till Intrum Justitia och hade därmed ett eget intresse av verkställigheten. Det krävs inte att den som erinrar gäldenären om fordringen också är legitimerad att driva in fordringen eller över huvud taget har något med fordringen att göra. Intrum Justitia har ratihaberat Inkassobevakning AB:s åtgärd; ratihaberingen är uppenbar genom fusionen och/eller vad som därefter framkommit under det första ärendets handläggning.

Lagen (1996:242) om domstolsärenden har inga bestämmelser om rättskraft. Tingsrättens lagakraftvunna avgörande av preskriptionsfrågan i det första ärendet kan inte anses hindra JS att återkomma med invändning om preskription i nu aktuellt ärende (se prop. 1995/96:115 s. 100 f. och 1980/81:8 s. 159 ff. och 334 samt Gregow, Utsökningsrätt, 3 uppl. 1996, s. 49 f. och 87 f.).

För att en rättshandling företagen av annan än borgenären skall kunna gälla som ett preskriptionsavbrott krävs det i princip att handlingen företagits för borgenärens räkning, dvs. att den rättshandlande avsåg att gynna borgenären (jfr NJA 1926 s. 617). Om den rättshandlande kände till att annan innehade fordringen, kan en sådan avsikt presumeras. Rättshandlingen får dessutom anses företagen till förmån för borgenären, om den rättshandlande av misstag trodde att han innehade fordringen och han är närstående till borgenären (jfr Ekelöfs utlåtande i RH 1984:34).

Om rättshandlingen företagits av annan än borgenären – och denne inte, exempelvis på grund av panträtt i fordringen, hade ett eget lagligen erkänt intresse av att fordringen hölls vid liv – bör det i princip dessutom, för att preskription skall avbrytas, krävas att den rättshandlande hade borgenärens

uppdrag. Saknade den rättshandlande uppdrag men godkänner borgenären åtgärden innan gäldenären ifrågasatt behörigheten, bör åtgärden gälla som preskriptionsavbrott, även om godkännandet sker efter fristens utgång (jfr NJA 1949 s. 352). Kravet på uppdrag kan helt efterges, om borgenären var förhindrad att själv bevaka sin rätt. Detsamma bör gälla, om den rättshandlande var närstående till borgenären. När borgenären varken själv avbrutit preskriptionen eller gett sådant uppdrag, måste han alltid ha rätt att i efterhand underkänna åtgärden. (Jfr Karlgren, Kollegium i allmän obligationsrätt, II, 2 uppl. 1947, s. 172, Rodhe, Handbok i obligationsrätt, 1956, § 58 vid not 52, Håstad, Tjänster utan uppdrag, 1973, s. 243, 265 och 270 ff. och Lindskog, Preskription, 2 uppl. 2002, s. 296 ff. samt NJA 1966 s. 489.)

Som ovan framgått ingick Inkassobevakning AB i samma koncern som Intrum Justitia vid verkställighetsansökningen den 5 januari 2000. Intrum Justitia har fullföljt ansökningen genom att, innan JS ifrågasatt Inkassobevakning AB:s behörighet, vidta en processhandling i det första verkställighetsärendet och genom att senare söka ny verkställighet. Verkställighetsansökningen den 5 januari 2000 har därför avbrutit preskriptionen av Intrum Justitias fordran.

Eftersom ny preskriptionstid således hade börjat löpa till den 28 juni 2011, tio år efter det att beslutet i det första ärendet vann laga kraft, har JSs preskriptionsinvändning i det nu aktuella ärendet saknat fog. Hovrättens beslut avseende rättegångskostnaderna i tingsrätten och hovrätten skall därmed fastställas, fastän ärendet förföll under hovrättsbehandlingen genom att Intrum Justitia inte begärde förnyelse av sin ansökan hos kronofogdemyndigheten. Intrum Justitia hade nämligen skäl att fullfölja ärendet i hovrätten för

att påverka regleringen av de dittills uppkomna kostnaderna. Intrum Justitia skall dessutom tillerkännas ersättning för sina kostnader i Högsta domstolen.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Johan Munck, Severin Blomstrand (skiljaktig), Nina Pripp, Torgny Håstad (referent) och Marianne Lundius. Föredragande: referenten.

HÖGSTA DOMSTOLEN	Bilaga till	Mål nr
	PROTOKOLL	Ö 1286-03
	2006-12-12	

Justitierådet Blomstrand är av skiljaktig mening beträffande motiveringen och anför:

”I enlighet med vad referenten har rekommenderat i sin avhandling Tjänster utan uppdrag, 1973, bör det stycke som börjar ”Om rättshandlingen företagits - - -” och det därpå följande stycket ersättas med följande text.

Att rättshandlingen även vidtagits med borgenärens uppdrag bör inte krävas för att rättshandlingen skall gälla till förmån för borgenären. Denne betraktar nämligen nästan alltid rättshandlingen som förmånlig och gäldenären blir erinrad om fordringen vare sig uppdrag föreligger eller ej. Borgenären bör dock ha möjlighet att underkänna åtgärden och preskriptionen bör inte heller anses vara avbruten om det kan antas att åtgärden vidtagits mot borgenärens önskan. Det sist sagda bör dock inte gälla, om den rättshandlande hade ett eget lagligen erkänt intresse av att fordringen hölls vid liv, t.ex. på grund av panträtt i fordringen. Det står vidare klart att man här som annars måste bortse från åtgärder som vidtagits i otillbörligt syfte eller som saknar förnuftig mening. (Jfr Karlgren, Allmän obligationsrätt, Kollegium II s. 184 f., Rodhe, Handbok i obligationsrätt, 1956, § 58 vid not 52, Håstad, Tjänster utan uppdrag, 1973, s. 243, 265 och 270 ff. och Lindskog, Preskription, 2 uppl. 2002, s. 296 ff. samt NJA 1966 s. 489.)

Vare sig Inkassobevakning AB kände till att Intrum Justitia ägde fordringen eller av misstag trodde att bolaget självt ägde denna, får i enlighet med det anförda bolagets ansökan den 5 januari 2000 om verkställighet anses företagen för Intrum Justitias räkning. Intrum Justitia har inte underkänt åtgärden utan tvärtom – t.o.m.

innan JS gjort invändning angående behörigheten (jfr NJA 1949 s. 352) – fullföljt åtgärden genom att efter fusionen i mars 2000 vidta en processhandling i det första verkställighetsärendet och genom att senare söka ny verkställighet.”